

Bildningsförvaltningen
Petronella Borseman

Kultur- och fritidsnämnden

Rapport om lokal drogvaneundersökning 2024 i Danderyds kommun

Ärendet

Den lokala drogvaneundersökningen distribuerades under höstterminen 2024 av ungdomskoordinatorerna i samverkan med Danderyd kommuns tre högstadieskolor och besvarades av elever i årskurs 7–9.

Bildningsförvaltningens förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämndens beslut

Kultur- och fritidsnämnden noterar informationen och lägger rapporten till handlingarna.

Bakgrund

Den lokala drogvaneundersökningen genomförs varje år och distribueras av ungdomskoordinatorerna inom Ungt fokus i samverkan med kommunens högstadieskolor. 2022 genomfördes den första enkätundersökningen som en pilotstudie vid Viktor Rydbergs Samskola. Pilotstudien visade på goda resultat och indikerade att enkäten även kunde vara av stor betydelse för de kommunala högstadieskolorna i Danderyd. Detta föranledde till vidare samtal med kommunens skolchef och representanter från kultur- och fritidsavdelningen och det beslutades att enkäten även skulle genomföras i kommunens tre högstadieskolor.

Den lokala drogvaneundersökningen bidrar med ökad insikt, förståelse och kunskap om ungdomars attityder och erfarenheter kring alkohol, narkotika och tobak (ANT) samt vikten utav föräldrarnas roll. Enkäten visar på trender och skillnader mellan årskurser och skolor och resultaten används för att stärka kommunens förebyggande arbete inom ANT.

Drogvaneundersökningen har som mål att öka medvetenheten hos föräldrar, vårdnadshavare och andra vuxna som arbetar med ungdomar om deras alkohol- och drogvvanor. Undersökningen ger en gemensam lägesbild som möjliggör relevanta insatser och tidig insyn på skolnivå. Genom att följa årskullar över tid bidrar den med värdefull lokal data som stärker kommunens arbete och utgör en viktig grund för beslut och förebyggande åtgärder.

Ungdomskoordinatorerna arbetar för att ge kommunens ungdomar en meningsfull och hälsofrämjande fritid. Genom uppsökande arbete dagtid,

Bildningsförvaltningen
Petronella Borseman

kvällar och helger på platser där ungdomar vistas, bygger de relationer och skapar trygghet med fokus på förebyggande och hälsofrämjande insatser.

Ungdomskoordinatorernas förebyggande arbete vilar på några viktiga fundament, ett aktivt fältuppdrag där de möter unga i deras miljöer, att utgå och ta stöd i Stockholmsenkäten, som ger en bred bild av ungas livsstil och riskbeteenden ur ett länsperspektiv, samt den lokala drogvanundersökning, där ungdomskoordinatorerna kan följa årskullar över tid. Kommunikationen med vårdnadshavare är också en central del, som handlar om att sprida kunskap och skapa dialog för att stärka det förebyggande arbetet.

Barn och ungas situation, livsstil och hälsa är av central betydelse för Danderyds kommun. Kommunledningskontoret har på uppdrag av kommunstyrelsen tagit fram en strategi för förebyggande och hälsofrämjande insatser för barn och unga (*Strategi för förebyggande och hälsofrämjande arbete för barn och unga i Danderyds kommun (2019)*). Arbetet har skett i samråd med bildningsförvaltningen och socialförvaltningen. Strategin syftar i huvudsak till att öka barn och ungas förutsättningar till en god hälsa och framtidstro. Ungt fokus arbetar utifrån Barn- och ungdomsstrategin, den ligger till grund för mycket av verksamhetens ungdomsarbete.

Med Barn- och ungdomsstrategin som bas och med stöd av resultaten från Stockholmsenkäten och den lokala drogvanundersökningen kan ungdomskoordinatorerna och övriga medarbetare inom Ungt fokus identifiera aktuella fokusområden, trender och utmaningar rörande kommunens ungdomar.

År 2024 svarade 1414 elever på den lokala drogvanundersökningen.
Fribergaskolan - 485 elever
Mörbyskolan - 445 elever
Viktor Rydbergs Samskola - 484 elever
Resultaten redovisas per skolenhet, uppdelat efter kön och årskurs.

Enkäten omfattar 17 utvalda nyckelfrågor baserade på Stockholmsenkäten. Eleverna besvarade den lokala drogvanundersökningen anonymt under lektionstid.

17 nyckelfrågor

1. Röker du?
2. Snusar du?
3. Hur många gånger har du druckit så mycket att du känt dig berusad?
4. Hur gammal var du första gången du kände dig berusad?
5. Hur får du vanligen tag på alkohol?
6. Får du dricka för dina föräldrar?
7. Har du någon gång använt narkotika?

Bildningsförvaltningen
Petronella Borseman

8. Vilken typ av narkotika har du i så fall använt?
9. Hur gammal var du första gången du använde narkotika?
10. Hur har du fått tag i narkotika?
11. Hur många gånger totalt har du använt hasch/marijuana?
12. Har du någon gång haft möjlighet att prova narkotika?
13. Tror du det är skadligt att röka hasch eller marijuana?
14. Om du skulle hamna i problem relaterade till alkohol eller narkotika, skulle du kunna prata med dina föräldrar om det?
15. Upplever du att det finns ett grupstryck kring att använda alkohol eller narkotika?
16. Jag bryr mig om vad mina föräldrar säger
17. Mina föräldrar är förebilder för mig

Bildningsförvaltningens utredning

Föreliggande ärende är avsett att rapportera pågående aktiviteter som har till syfte att bygga kunskap för välriktade åtgärder.

Konsekvenser för barn och unga

År 2024 var tredje året i rad som ungdomskoordinatorerna distribuerade enkäten, vilket givit möjlighet att följa utveckling och trender över tid. Ungdomskoordinatorerna genomför en grundlig analysprocess. Resultaten från enkäten jämföras med svaren i Stockholmsenkäten, vilket ger ytterligare fördjupande insikter. Genom dessa jämförelser blir det tydligt att det finns betydande geografiska skillnader inom kommunen, något som är viktigt att beakta vid det fortsatta preventiva arbetet.

Resultaten i den lokala drogvaneundersökningen presenteras i diagramform och är utformad för att ge en tydlig och överskådlig bild av resultaten, med fokus på att belysa skillnader och trender mellan ungdomsgrupper samt visa på skeenden över tid.

För att återkoppla resultaten på ett engagerande och informativt sätt har det spelats in riktade filmer till respektive skola. Filmerna som spelats in för att återge resultaten från den lokala drogvaneundersökningen är skapade med en tydlig pedagogisk tanke. De finns till för att ge eleverna snabb återkoppling på deras svar och för att säkerställa att vi verkligen når dem. Eleverna är nyckelspelare i detta arbete, inte bara ett redskap för att samla in data. Genom filmerna vill vi engagera och inkludera ungdomarna i dialogen, så att resultaten inte bara blir siffror utan en del av ett meningsfullt samtal om deras verklighet.

Bildningsförvaltningen
Petronella Borseman

Dessa filmer vänder sig också bland annat till skolpersonal, elevhälsoteam och vårdnadshavare och syftar till att skapa en förståelse för resultaten samt hur de kan användas i det förebyggande arbetet. Materialet utgör en resurs för skolorna och möjliggör mer riktade insatser för att minska ungdomars användning av alkohol, narkotika och tobak.

Skolorna har uttryckt sig positivt om enkäten och dess resultat har presenterats för en bred grupp av yrkesverksamma som på olika sätt arbetar med ungdomar. Dessa inkluderar ungdomsmottagningen, skolhälsovården, kuratorer, psykologer, studievägledare, intendenten, rektorer, lärare, specialpedagoger och Ungt fokus medarbetare. Genom detta tvärprofessionella samarbete skapas bättre förutsättningar för att stärka det förebyggande arbetet och möta ungdomarnas behov på ett mer träffsäkert sätt.

Resultaten av den lokala drogvaneundersökningen har viktiga konsekvenser för det förebyggande arbetet riktat mot barn och unga i kommunen. Genom att analysera data kan vi identifiera riskgrupper och skapa riktade insatser för att förhindra riskbeteenden. Stärka föräldrastöd genom att sprida information och skapa dialog mellan skola, föräldrar/vårdnadshavare och elever. Utveckla skolornas trygghetsarbete, exempelvis genom att minska gruppträck och skapa en mer hälsosam skolmiljö. Understödja ungdomars egenmakt, genom att lyfta fram positiva förebilder och stärka ungdomars kunskap kring ANT-frågor.

Det är av stor vikt att kommunen fortsätter att arbeta förebyggande och involvera bland annat Ungt fokus, skolpersonal, vårdnadshavare och ungdomarna själva för att skapa en trygg och drogfri uppväxtmiljö i Danderyds kommun.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget till beslut innebär inga ekonomiska konsekvenser.

Johannes Pålsson

Henrik Thureson

Bildningsdirektör

Kultur och fritidschef

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteutlåtande rapport om lokal drogvaneundersökning 2024 i Danderyds kommun